

בעניני קריאת מגילה ועוד עניני פורים - שיעור 343

I. השומע קריאת מגילה אבל מחשבתו פונה לדברים אחרים

- (א) עיין בתשובות הרשב"א (סימן תס"ז) דאפילו אם חיסר תיבה אחת לא יצא והביאו המג"א (תר"ן - סקט"ו) ומשנה ברורה (סקמ"ח) ובחיי אדם (כלל קנ"ה - כ"ח)
- (ב) עיין בשו"ת ארץ צבי (סימן מ"ה) מי שאינו משים לבו אל הדברים ופונה לבו לדברים אחרים לאו שמיעה היא כיון שאינו שומע כהוגן בלי שימת הלב וזה בגדר שמעה מתנמנם לא יצא (תר"ן - י"ז) וכ"כ הלבושי שרד (סקט"ו) דכיון שמטה אזנו להקורא ואינו חושב מחשבות אחרות מסתמא שמע הכל וא"צ לכיון בכל תיבה בכירור ועיין בארץ צבי דאפילו שט במחשבתו בענינים אחרים כל שמביט כסדר מלה במלה בהדברים שהש"ץ אומר חשוב שומע דאל"כ איך אפשר במקרה שהוא מביט באותו מקום ובאותו מלה
- (ג) הנימוקי או"ח (תר"ף - י"ד) נתן עצה טובה שיקרא ממגילה כשירה ואע"ג שפונה מחשבתו לדברים אחרים יצא כיון שאומר בפיו יצא
- (ד) אמנם הגרי"ז מבריסק הקפיד שלא לקרוא ממגילה עם הקורא דמה שקורא בעצמו יש לחשוש שיוצא כיחיד ולא בציבור וכ"ש כשחל פורים בשבת דשלא בזמנה צריך דוקא עשרה שמבטל לגמרי מצות מגילה שאז דוקא נקרא בציבור וחולק עליו החזו"א (ס"ס קנ"ה) דהעיקר שקורא במקום שיש בו עשרה ואין צריך לשמוע מהקורא שמוציא עשרה (תשובות והנהגות 3 - ש"ט)

II. אם יש חיוב לחנך הקטנים שאינם יכולים לשמוע לכל תיבות המגילה

- (א) עיין בשו"ת שבט הקהתי (ג - רי"ג) שהביא דעת המג"א (תר"ף - סקט"ו) והלבושי שרד דמשמע דס"ל שמי שאזניו שומעות את המגילה ולבו פונה ומחשב בדברים אחרים דלא יצא וקטן אפילו הגיע כבר לחינוך קשה לו שישמע כל המגילה ועיין בהרשב"א (פוסק 3: ד"ה ח"ב) דצריך לחנך ילדים בקיום המצות בהכשר גמור כדכתיב חנוך לנער על פי דרכו וע"ע במ"ב (תרכ"ח - סקמ"ח וצט"ה) ועיין בשו"ת שבט הקהתי דתירץ עפ"י הטורי אבן (חגיגה ו' ד"ה פיסקא) דכל היכא שקטנותו גורם לו שאינו יכול לצאת בר חיוב הוא דאם לאו למ"ד (ספ"ד זר"ה) מצות צריכות כוונה איך שייך חינוך דקטן לאו בר כוונה וגם אמרינן כל היכא דגדול פטור מדאורייתא קטן נמי פטור וא"כ להפקיע לקטן מחינוך כל המצות כיון דגדול בכה"ג דלאו בר כוונה הוא פטור מה"ת ולכן צריך לומר כיון שקטנותו הוא דקא גרם לו אין זה מפקיעו ממצות ומנהג טוב להביא קטנים לשמוע מקרא מגילה (תרפ"ט - ו) ועיין בכה"ל (ש"ס) וע"ע בשו"ת חלקת יעקב (ג - קמ"ד) שחלק עליו דאפילו קטן שאינו בר חינוך צריך להביא משום פרסומי ניסא
- (ב) אמנם לא יברך את הברכות לא הקטן ולא הקורא אם קוראים רק לו ועיין בילקוט יוסף (ה - דף רפ"ה)

- III. האם יש מצוה לנשים לילך לביהכ"נ לשמוע המגילה ברוב עם עיין בשו"ת חלקת יעקב (ג - קמ"ד) דאינן חייבות במצות ברוב עם כי כל כבודה בת מלך פנימה ויש חולקין (שו"ת משנה הלכות ז - פ"ז) ואבאר

IV. הקורא דוקא לנשים

- (א) פסק הגרי"ח בן איש חי (פרשת תזוה חות ח) אם הקורא יצא י"ח לא יברך כשתזוה לקרותה לנשים וגם הן לא תברכו דלא תשמעו כל התיבות אמנם עיין במגילה (י"ט).

דמברכין לנשים וכ"ש ברכות שעשה נסים ושהחיינו שיש אומרים שנתקנו על יום הפורים עצמו (מאירי שנת כ"ג) אמנם הרבה פוסקים סוברים שאין לברך ברכת המגילה ליחיד לא לפנייה ולא לאחריה מ"מ המנהג לברך גם ליחיד והרמ"א (תרפ"ט - ז) כתב שהנשים מברכות לשמוע מגילה כ"כ המ"ב (סק"ח) אמנם דעת הגר"א (שם) ועוד פוסקים דמברכין על מקרא מגילה ולפי שאין השמיעה מעכבת שכל שקרא ולא השמיע לאזניו יצא וא"כ לכאורה גם לנשים א"א לתקן הנוסח על השמיעה ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד

(ב) **הקורא לפני עשר נשים** י"א שמותר לברך הרב את ריבנו דהרבה פוסקים סוברים דאפילו ביחיד יכול לאומרה (שו"ת יחזיה דעת ח - פ"ח) דהוא ברכה על המגילה ולא על הנס וגם יש פרסומי ניסא לפני עשר נשים (נטעי גבריאל דף פ"ט) ועיין בשו"ת יחזיה דעת (הג"ל) בשם הרמב"ם בתשובה שכל העונה אמן אחר ברכה שמסופק חיובה עתיד ליתן את הדין ולכן המקדש בבית הכנסת בליל שבת או מברך על תפילין של ראש לא יענה אמן אמנם הבה"ל (ס"ס רט"ו) כתב שספק אמן להקל

V. קריאת המגילה ע"י מיקראפאן או טלפון או מכשיר שמיעה לחרשים

(א) **עיין באג"מ (ז - ק"ח)** דמדינא אין לאסור שאין זה קול הברה ומסתברא דאין זה קול אחר שכל קול יש לו הילוך עד האוזן ומ"מ נחשב קול אדם ואינו דומה למקלט טיפ וע"ע באג"מ (ז - קכ"ו) שכתב שם שהוא מותר רק בשעת הדחק

(ב) **עיין בשו"ת מנחת שלמה (ח - ט)** דאינו קול אדם אלא קול מכונה ואין לענות אמן על ברכה שנשמע על טלפון וכאמן לבטלה וע"י רמקול יש לענות אמן אבל אינו יצא בקריאה זו חוץ אם שומע בלא סיוע הרמקול ודלא כהחזו"א שהתיר ע"ש ולכן אלו השומעים רק ע"י מכשיר שמיעה לא יצאו ידי חובתן בשמיעת המגילה אלא יצטרכו לקרוא בעצמם את המגילה

(ג) **דעת השו"ת יחזיה דעת (ז - ס"ח ו - ג"ד)** שהכריע דאינו יוצא בקריאה ע"י מיקראפאן או טלפון מ"מ יכול לענות אמן אם הוא בשידור חי ולא טייפ ודמי לאלכסנדריה של מצרים דסוף סוף ברור שבאותו זמן ממש משבחים הציבור להקב"ה

VI. לנגוע במגילה בלי מטפחת (ביד ערום)

(א) **עיין בתוספות (שנת י"ד - ד"ה האוקוז)** דלאו דוקא ספר תורה דה"ה כל כתבי הקודש אסור ליגע ביד ערום וכ"כ המאירי (מגילה ו - ד"ה מגילת אסתר) שהיא בכלל ספרי הקודש ומטמאה את הידים שיהיו טמאות לתרומה משום קנס ותקנו דבר זה מפני מעלת הספר שלא יתעסקו בו ידים וכ"כ המג"א (קמ"ז - ח) דצריך ליהזר שלא ליגע המגילה שכתובה כדינה בידיו ערום כמו ספר תורה והגר"א הקפיד דמגילה צריך עמוד בסופה כספר תורה שלא יגע בו (תשובות והנהגות ז - ש"ז) ועיין בהגהות חתם סופר (תרי"ח) דמעשה רב ברבי נתן אדלר שנזהר שלא לנגוע במגילת אסתר ועיין בשע"ת (תרי"ח - ז)

(ב) **איברא - עיין בשו"ת הרדב"ז (ז - תשע"ח)** דאין המגילה מטמאה את הידים שנתנה לקרות ולא לכתוב (מגילה ז) ורק משום עת לעשות התירו לכתוב ועוד זה לפי מאן דמפרש דערום קאי אדם אבל למאן דמפרש דקאי לס"ת שאר כתבי הקודש מותר וכ"כ הגרי"ס דבריסק דמגילה לא קשור לכתבי קודש ועיין בבה"ל (קמ"ז - ח ד"ה וטו) דטעם דהעולם אינם נזהרים משום דהמרדכי מיקל אפילו בס"ת לאחוזו בידו ערום כשנטל ידיו קודם ולא הסיח דעתו ועיין בחיי אדם (מ - כ) במי שנגע באמצע סעודתו במגילה ובה"ל (קס"ה ד"ה לחזור)

(ג) **למעשה - כתב הרמ"א** דנהגו להקל וטוב להחמיר אם לא נטל ידיו וכ"כ המ"ב (סק"ד) אמנם בבה"ל כתב שיש לסמוך על המקילין וסוף דבר ראוי ליהזר שעונש חמור הוא שנקבר ערום ערום ס"ד אלא ערום מאותה מצוה (מגילה ז)

לכות ההפסד י"י ארפאלו שלמה לר"ג אליעזר ליפא בן שרה לאה בתקן עאר חולי ישראל אמן